

Professionel kapital i folkeskolen – faglighed og samarbejde i fokus

Karen Albertsen, Anita Mac,
Eva Thoft, Hans Jørgen Limborg &
Agnete Meldgaard Hansen
Frydenlund Academic, 2022.
179 sider.
ISBN 978-87-7216-396-3

Denne bog er kærkommen, fordi den opfordrer til, at de professionelle i skoler udvikler de ressourcer, der betyder noget for at lave en effektiv og retfærdig fag- og opgavefordeling og facilitering af et velfungerende fagligt teamsamarbejde til glæde og gavn for eleverne. Disse ressourcer, er de sociale, humane og beslutningsmæssige ressourcer, og de drøftes i bogen under overskriften professionel kapital.

Bogen bygger på et udviklingsprojekt gennemført af forskere fra RUC og Team Arbejdsliv på seks skoler støttet af Arbejds miljøforskningsfonden. Forskerne har sammen med skolerne udviklet strukturer, processer og beslutninger, der skal skabe psykisk arbejdsmiljøforebyggelse ved at forbedre fag- og opgavefordelingen samt teamsamarbejdet. Bogen præsenterer erfaringerne fra dette udviklingsprojekt på en faglig, struktureret og brugbar måde, uden at bogen bliver overdynet med forskningsmetodiske begrundelser.

Bogen redegør for den organisatoriske ressource, professionel kapital i skoler, som gør det muligt for de professionelle i et til-

lidsfuldt samarbejde at løse opgaverne på en retfærdig måde båret af faglige beslutninger. Fag- og opgavemodellen, mødekæden, drejebogen og mødediamanten er velbeskrevne faciliteringsmetoder og processtiltag, som er relevante i en skolepraksis og ikke mindst begrundet ud fra teorien om professionel kapital. Professionel kapital består af social kapital, human kapital og beslutningskapital, og de tre kapitaler fungerer forskelligt, men fungerer kun som en effektiv ressource, når de er indbyrdes forbundne og understøtter hinanden i dagligdagen. Som forfatterne skriver:

"At man samarbejder i et tillidsfuldt og reflekterende miljø, hvor de fleste oplever en udbredt grad af retfærdighed og har mulighed for at påtale, hvis det ikke er tilfældet (social kapital), hvor faglighed og kompetencer kan bringes i spil (human kapital), og hvor der er rammer og rum til at alle fra teamet til ledelsen kan træffe velunderbyggede beslutninger og føre dem ud i livet (beslutningskapital)" (s.19)

Bogens styrke er dets fokus på de samarbejdsarenaer, hvor den sociale kapital bliver udviklet, mobiliseret og brugt – i det uformelle TRIO-samarbejde og på det utal af teammøder, der bliver holdt i skolerne. Det er i de upåagtede hverdagsprocesser, at grunden bliver gødet for, at de mere formelle

organisatoriske opgaver kan løses i skoler. Eksempelvis skal det uformelle TRIO-samarbejde ikke lave fagfordelingen, men forberede den ved at udvikle principper, procedurer og tiltag, der kan opbygge en stærk professionel kapital, der muliggør en effektiv og retfærdig fagfordeling. En professionel kapital i form af de retfærdige processer, der gør, at ledelse, lærere og pædagoger kan samarbejde om at anvende skolens samlede humane kapital og beslutte en fagfordeling, der bliver accepteret som legitim og velbegrunderet.

Bogen får på en ganske fin måde begrundet de forskellige kapitalformer (human-, social- og beslutningskapital) i bogens kapitler. Jeg savner dog lidt flere udfoldelser af kapitalformerne, når de bliver taget i brug i metode- og proceskapitlerne, og jeg savner lidt mere kobling til udviklingsprojektets erfaringer i præsentationen af metoder og procesiltag.

Bogen placerer sig i feltet af den voksende litteratur om udvikling af folkeskolen, som specielt Dafolo udgiver med forlagets mange oversatte bøger af internationale forskere indenfor skoleforskning, bl.a. DuFour og Marzano, Robinson og Hattie. Bogens styrke er, at den omsætter sine begreber og tiltag i en dansk skolepraksis. Det er ganske befriende, og ikke mindst er jeg sikker på, at skolefolk vil kunne genkende deres egen praksis. Her er ingen ideale forestillinger om det professionelle læringsfællesskabs lyksaligheder, hvis bare lærerne, pædagogerne og skolen følger vejen ind i det reflektive læringsfællesskabs himmel, som de har gjort i New Zealand, USA og Canada.

Kapitlerne om facilitering i teamsamarbejdet er mere velskrevne end de lidt sværere tilgængelige kapitler om opgave- og fagfordelingen. Det skyldes nok, at bogens fag- og opgavefordelingsmodel er nyudviklet til projektet, imens kapitlerne om facilitering og mødeledelse trækker på en allerede udviklet tænkning og praksis, som det fremgår af litteraturreferencerne. Samtidig er opgave- og fagfordelingen en specifik grundskoleting, som det nok kræver mere skoleviden og -erfaring for at forstå og omsætte, imens facilitering og mødeledelse er mere generelle tiltag, som også er relevante tiltag for andre arbejdspladser – jeg havde i hvert fald stor glæde af de mange metoder og procesforslag, specielt mødefacilitatorrolle og historieværkstedet, som er en anerkendt metode indenfor arbejdsmiljø- og udviklingsarbejde.

Samtidig står bogen på ryggen af litteraturen om social kapital i organisationer. Men det er ærgerligt, at bogen ikke trækker på, går i dialog med eller blot refererer til flere af de udgivelser, der faktisk handler om det samme som bogen, nemlig ledelse med retfærdighed i fag- og opgavefordelingen i skoler, som er beskrevet i bøgerne om ledelse med social kapital fra Akademisk Forlag, og procesfacilitering i de mere systemisk inspirerede bøger om social kapital fra Erhvervspsykologisk Forlag.

Bogens omslag minder om en bog fra sundhedsvidenskaberne, som en lærer sagde – dråberne på forsiden får i hvert fald tankerne hen på det våde område! Det er ærgerligt, for bogen er en ganske velskrevet og brugbar fagbog til skolefolket, der havde fortjent et mere illustrativt grafisk udtryk.

Anmeldt af Kristian Gylling Olesen, lektor, ph.d. Københavns Professionshøjskole